

שמורת טבע גמלא

- גן לאומי מבצר מרודך
- שמורת טבע נחל חרמון (בניאס)
- שמורת טבע נחל זן
- שמורת טבע נחל שניר
- גן לאומי חורשת נח
- שמורת טבע נחל עיון
- שמורת טבע החולה
- גן לאומי נחל חצור
- גן לאומי מנצר ח'יימ
- גן לאומי ברנעס
- שמורת טבע נחל עמוד
- גן לאומי כרמים
- גן לאומי כפר נחום
- שמורת טבע הבטיחה - בית צידה
- שמורת טבע יהודה
- שמורת טבע גמלא
- גן לאומי כורסי
- גן לאומי תחת טבריה
- גן לאומי ושמורת טבע ארבל
- שמורת טבע עין אפק
- גן לאומי פיפיר
- שמורת טבע חו-בר כרמל
- גן לאומי רחובות
- גן לאומי בית שערם
- שמורת טבע נחל מערות
- שמורת טבע חוף דוד הכנים
- גן לאומי תל מרדכי
- גן לאומי עמון חודר
- גן לאומי בית אדפא
- גן לאומי נחל אלכסנדר - חוף בית ינאי
- גן לאומי שחרון (סבסריה)
- גן לאומי תל ארשץ (אמולונה)
- גן לאומי ריקון
- שמורת טבע עין פרת
- גן לאומי סובב חומות ירושלים
- גן לאומי קסטל
- גן לאומי עין חמד (אקוזה בולה)
- שמורת טבע מדרת העניים (שורק)
- גן לאומי אטיקון
- גן לאומי בית גוברין-מרשה
- גן לאומי קורמאן
- שמורת טבע עינות צוקים (עין שפחה)
- גן לאומי הרדיון
- שמורת טבע עין גדי
- גן לאומי עתיקת עין גדי
- גן לאומי מצדה
- גן לאומי תל ערד
- גן לאומי תל באר שבע
- גן לאומי אשכול (הבשור)
- גן לאומי ממשיח (טורבו)
- גן לאומי טבעה
- גן לאומי אחות קבר בן-גוריון
- גן לאומי עין עברד
- גן לאומי ענבר
- מרכז מנקיים רחון חן-זימן
- שמורת טבע חו-בר יעבנה
- שמורת טבע חוף האלמוגים באילת

הצומח

צמחיית האזור שבו אנו נמצאים רבגונית.

במשורים שכן הנחלים ניתן לפגוש בכל עונות השנה, עצים ובני שיח שונים שהבולטים שבהם:

אלון התבור והאלה האטלנטית - עצים נשירי-חורף הפזורים על פני המישור.

לאלון התבור עלים משוננים ופרי שהוא בלוט הנתון בתוך ספלול בעל קשקשים מסולסלים. הבלוט ניתן למאכל כאשר הוא קלוי ויש המשתמשים בו כתחליף לקפה.

אלה האטלנטית עציצים אדמדמים דמויי אלמוג.

את חברת אלון התבור והאלה האטלנטית מלווים עצים נוספים כמו **העוזרר הקובני**, **השיף המצוי והלבנה הרפואי**.

על המדרונות ניתן למצוא את **כליל-החרוש**, הידוע בפרחתו הלבלית, ואת **השקד** הבלוט לעין בתקופת הפריחה.

צמחים נוספים הבולטים בשמורה הם:

הכל המצוי - הניכר בעמוד התפרחת שלו, המתנשא לגובה של 2 מ' ויותר, **השומר הפשוט** - הדומה לכלך במראהו ומפיץ ריח הדומה לריח האגיס. מזרזי השומר ומשרושי מפיקים חומרי מאכל ותבלין, אשר משמשים ברפואה העממית למטרות שונות.

העכנאי המגובש - בעל העלים "מגובבים", מתהדר בעמוד תפרחת המגיע לעתים לגובה של שני מטרים. בעונת האביב הוא פורח בפרחים ורודים צפופים.

החלבלוב המגובשש - בן־שיח בולט מאוד בפרחתו הצהובה, מגיע לגובה של כ-50 סנטימטרים ומכסה בצפיפות אזורים סלעיים. החלבלוב מתאפיין בנזול "חלב" מר ורעיל. הוא פורח בחורף ובקיץ עומד בשלכת, בהתאמה ל**לאקלים** הים-תיכוני השחון בקיץ.

במורדות העיר גמלא נמצא את **הקרקש הצהוב** - זה אשר זרעיו "מקרקשים" בתוך תרמילים הפוח. שיח זה פורח באביב בצהוב עז, גובהו המרבי 2 מטרים. מדרונות גמלא הם גבול התפוצה הצפוני שלו.

באפיקי הנחלים גדלים צמחים אוהבי מים ולחות שהבולטים בהם:

הערבה המחודדת - עץ בעל עלים מחודדים בקצותיהם, גבובה של 3-5 מטרים. לזרועי ציצית שערות והם מופצים בעזרת הרוח.

הדרוף הנחלים - שיח ממוצא טרופי. פרחיו הגדולים ורודים. לשיח נוזל חלבי. כל חלקיו של ההדרוף רעילים מאוד.

יחד עם ההדרוף והערבה נמצא באפיקי הנחלים **פטל-קדוש**, **נענה משובלת**, **ערברה-שעירה**, **שנית-מתפתלת** ועוד, צמחים המתאפיינים בפריחה קציצית, כמו רוב צמחי המים.

חווייה מיוחדת שמורה למבקר לקראת סוף החורף ובאביב עת מתכסה השמורה במרבדים של פרחי אביב בעלי שפע של צבעים וריחות פריחה משכרים.

בחורף גדלים כאן מיני **כרכום**, **נץ החלב**, **ההרי**, **כלנית מצויה** בצבעים שונים, **נרקיס מצוי**, **רקפת מצויה** ועוד, ואילו באביב משנה הצמחייה פניה ואת פני הקרקע מכסים **סביון אביב**, **ולריאנה איטלקית**, **תורמוס ההרים** ו**מוגון של מיני תלתן וטופח**.

מבין המינים הנדירים, נימצאים בשמורה גם **שום שחור**, **זנוגית א"**, **צללית הדורה** ועוד.

החי

בעלי חיים רבים מצאו להם משכן באזור השמורה, רובם אינם נגלים לעיני המטיילים, אם היותם נחאבים, או מוסווים היטב בשטח, או בהיותם פעילי לילה בערב.

חזיר הבר - הגדול ביונקי השמורה, משאיר על השבילים את ה"לועסות" - גוש של עשב לעוס אותו פלט החזיר לאחר שמיצה ממנו את הנוזלים. החזיר אינו יכול לעכל את התאית, היות ואינו מעלה גירה.

הצבי הארצישראלי - המוזכר בתנ"ך כסמל ליופי:

"דמה לך דור לצבי, או לזעפר האילם על הוי בתר"

(שיר השירים ב' 17)

הדרבן - בעל־חיים לילי, הגדול במכרמי הארץ. יש הוא משאיר את קוציו בשבילי השמורה, גם את גלגלו של הדרבן, להם צורה של בוסנים בקליפתם, נמצא לעתים במסלולי השמורה.

החולד - בעל־חיים החי בעיקרבמקומי הקרקע תלוליות קטנות של אדמה המסודרות בד"כ בשורה. מעידות על המצאותו של החולד באזור.

על גבי המצוקים, ניתן לראות את **שפני הסלע**. השפנים חיים בעדרים של משפחות או של זכרים "רווקים". את צאצאיהם הם מגדלים מבנה חברתי מיוחד, בו נשארת נקבה תורנית לשמור על צאצאי הקהילה.

יונקים נוספים הנמצאים לעיתים בשמורה: **תנים**, **שועלים**, **חתולי בר**, **זאבים וקרקלים**.

מבין הזוחלים השונים הנמצאים בשמורה סביר שייראו לעיני המטייל: **החרדון המצוי והמניפנית הגלילית**.

החרדון - זוחל ממשפחת הלטאות שאורכו כ-30 ס"מ, ובעצו שחור אפרפר. הזכר ניצב בד"כ בעמדת תצפית מוגבהה, במטרה להגן על נחלתו. נחלת החרדון הוא שטח מוגדר שקוטרו כ-10 מ'. בנחלת החרדון יש לרוב עד 4 נקבות וצאצאיהן - החרדונים הצעירים.

המניפנית הגלילית - זוחל ממשפחת השממיתיים. אורך גופה כ-15 ס"מ. צבעה שחור או אפור ועליו כתמים קטנים לבנים. שמה בא לה ממבנה גרליה הייחודי - מבנה של מניפה, המאפשר לה להיאחז בסלע ואפילו ללכת וצאצאיהן - החרדונים הצעירים.

עולם העופות

עולם העופות בגמלא הוא עשיר ומוגון ביותר. מלבד המינים הציציים, כמו: **חוחית**, **עירוני מצויץ**, **יונת סלעים**, **צופית**, **צוקית בודדת** ועוד, אותם נראה משך כל השנה, נוספים מינים שונים של עופות חורפים, כמו: **נחלאילי לבן**, **הכלילית סלעים**, **דוחל שחור ראש**, **אדום חזה** ועוד, המגיעים בסתיו מהצפון. באביב יפנו מקומם לצפרים המקייצות, כמו: דרור ספרדי, חנקן אדום ראש, חמורה, סלעית קיץ, סיס גליל ועוד, המגיעות לכאן על מנת לקנן ובחורף תחזורנה לאפריקה.

בעונת הדידה ניתן לראות שפע של מינים חולפים כמו:

להקות של **עגורים אפורים** ו**חסידות שחורות ולבנות**, **הכלילית עצים**, **דוחל חום גרון**, **סלעית חורף** ו**בתון גנים** ועוד.

מושבת הדורסים

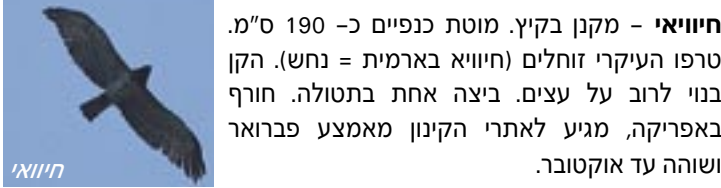
בשמורת **גמלא נמצא הריכוז הגדול ביותר, הן במספר המינים השונים והן בצפיפות הקינון, של עופות דורסים המקננים בישראל**.

שפע של מזון ואתרי קינון רבים, מאפשרים קיומה של אוכלוסייה זו, שהינה שריר לאוכלוסית הדורסים גדולה שהייתה קימת בעבר.

הקינון מתרכז בעיקר במצוקי נחל גמלא, וכולל למעלה מ-40 זוגות נשרים, מספר זוגות של רחמים, מספר זוגות של חיוויאים, זוג עיטים-צציים וזוג אווים, המקננים בדרך כלל בשמורת גמלא.

מהדורסים בשמורה

ורחם - מקנן וחולף בעונת הנדידה. מוטת הכנפיים מגיעה ל-180 ס"מ. ניזון מפגרים ומטרף חי, 3-1 ביצים בתטולה. הקן - לרוב בכוכים ובמערות על מצוקים. חורף באפריקה, מגיע לאתרי הקינון בישראל בסביבות חודש פברואר ושוהה כאן עד חודש ספטמבר- אוקטובר.

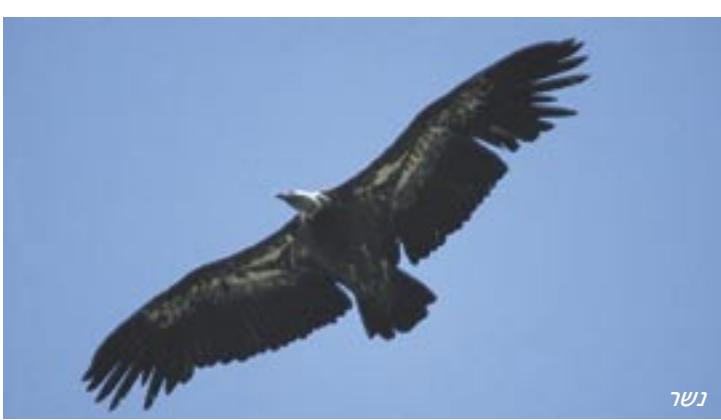

חיוויאי - מקנן בקיץ. מוטת כנפיים כ-190 ס"מ. טרפו העיקרי זוחלים (חיוויי בארמית = נחש). הקן בנוי לרוב על עצים. ביצה אחת בתטולה. חורף באפריקה. מגיע לאתרי הקינון מאמצע פברואר ושוהה עד אוקטובר.

עקב עיטי - יציב בדרך כלל אך גם חולף בעונת הנדידה. מוטת כנפיים של 150 ס"מ. מזונו מגוון. יונקים קטנים, ציפורים, זוחלים ולעיתים גם פגרים. 4-3 ביצים בתטולה. ההטלה לרוב בחודש מרץ. הקן על דרגש סלע.

הנשר - (שם מדעי Gyps fulvus) הוא מהגדולים והמרשימים שבעופות הדורסים בישראל ובעולם כולו. אורך גופו המירבי כ-1.1 מטרים ואורך מוטת כנפיו המרבית - 2.7 מטרים. הנשר הוא העוף הדורס המוזכר מספר הפעמים ביותר במקרא (28 פעמים). עקב עצמתו הרבה וגודלו, שהרשימו מאוד כבר את הקדמונים. בהיותו ניזון מפגרים בלבד, הנשר משמש כ"תברואן" על הטבע המנקה את השטח משרידי בעלי־חיים מתים, ובכך מונע התפשטות מחלות. לכן, יש לנוכחותו במערכת אקולוגית טבעית חשיבות רבה ביותר. הנשרים הם עופות חברתיים, המחפשים את

מזונם בלהקות ומקננים במושבות המונות לעתים עשרות פרטים. מדי יום עשוי הנשר לעבור עשרות ואף מאות קילומטרים לצורך חיפוש מזון. הוא עוף גדול וכבד, שמשקל גופו לרוב 7-8 קילוגרמים, ועל-כן אינו מעופף כמעט בתעופה פעילה, אלא משתמש בזרמי אוויר לצורך דאייה וגלישה, מבלי לנפץ בכנפיו. הנשר זקוק לשטחים פתוחים לצורך איתור מזונו - בעיקר פגרי פרות, כבשים, צבאים ופרסתנים אחרים. לצורך לינה וקינון, הוא זקוק למקומות גבוהים ומוגנים ולכן ילון ויקנן בדרך כלל, במצוקים גבוהים.

הנשר היה בעבר עוף נפוץ ביותר באזורנו: מתאריהם הצבעוניים של חוקרים ונוסעים שונים, שביקרו בארץ-ישראל במאה ה-19, עולה כי אז היו בארץ מושבות קינון גדולות, אשר מנו מאות נשרים. עקב מכלול סיבות כמו: ציד פרוע, התחשמלות מקווי-מתח גבוה, מחסור במזון (בעיקר בגבג ובמבדל יהודה, בעקבות הוצאת עדרי בדואים ממרכיב השטח), הרס בתי-גידול בעקבות פיתוח, הפרעות נקודתיות על ידי מטיילים וגולשים, הפרעות עקב טיסות בסמיכות לאתרי הקינון והאכילה, ובעיקר הרעלות משניות בשנות ה-50 וה-60 של המאה שלנו, שנגרמו עקב שימוש בחומרי הדברה בחקלאות, כמעט ונכחדה אוכלוסיית הנשרים בישראל.

בשנים האחרונות אותרו בסך הכל כ-60 יסודן דוגרים של נשרים בארץ. הירידה במספר הדוגרים סמנו מדיגי ביותר, למצב החמור של אוכלוסיית הנשרים ולעובדה שהנשרים נתונים בסכנת הכחדה, אלא אם כן ינקטו פעולות שונות לאישוש אוכלוסייתם.

בשמורת גמלא נמצא ריכוז הקינון החשוב ביותר בישראל של נשרים. למעלה משיש שלישי מהאוכלוסייה המקננת של הנשרים בישראל (כ-40 זוגות) מקננת במצוקי נחל גמלא. בשמורה מתבצע, החל משנת 1994 סקר מתמשך על הנשרים, שבמסגרתו מתקיימות תצפיות קבועות בקינוני הנשרים, ובהתאמה מיושמים אמצעי ממשק שמירה המיועדים למנוע את הכחדתם. המעקב האינטנסיבי אחר הנשרים מאפשר איתור של הבעיות הקיימות בשטח ואשר גורמות לפגיעה בנשרים כגון: רעלים, טיסות חיל-האוויר, חוסר מזון, הפרעות על ידי מטיילים וכו'. תוצאות הפרוייקט משמשות בסיס לפעולות להצלת הנשרים מהכחדה, בשמורת גמלא בפרט ובישראל בכלל.

פריוייקט ניטור הנשרים בגמלא משותף לגופים הבאים:

חברת החשמל לישראל; מועצה אזורית גולן; החברה להגנת הטבע; המשרד לאיכות הסביבה; מרכז הצפרות הבין לאומי באילת; רשות הטבע והגנים.

אתר הנצחה לחללי הגולן

בשמורת גמלא נמצא אתר הנצחה ייחודי, הממוקם בנקודת תצפית מרהיבה אל עבר גבעת גמלא, ערוץ נחל דליות והכנרת.

המקום מנציח את מתיישבי הגולן שנפלו במערכות ישראל ובפעולות איבה. שמות הנופלים מונצחים על גבי הסלע במפלס התחתון של האתר ההנצחה. במפלס העליון כתובת, המביאה את תיאור מייקומה של גמלא, כפי שהוא מופיע בספרו של יוסף בן מתתיהו "**מלחמות היהודים נגד הרומאים**" והמעלה את זכר הנופלים אז ובימנו.

האתר מסמל את הקשר שבין תושבי גמלא מימי בית שני לבין תושבי הגולן כהווה.

גמלא

העיר גמלא מוזכרת בתלמוד כעיר מוקפת חומה מימי יהושע בן-נון. יש סברה כי כך נכתב בגלל העובדה שבתקופת הברונזה הקדומה היה כאן יישוב מבוצר שחבר כבר בתקופה קדומה והתחדש רק בתקופה ההלניסטית (אמצע המאה השניה לפנה"ס), ע"י יהודים שעלו לארץ מבבל. העובדה שכל הממצאים הארכיאולוגים שנמצאו בגמלא (מטבעות, כלים וכו') הם יהודיים טיפוסיים מלמדת שבמקום ישו בו יהודים (לא נמצאו ממצאים המצביעים על תרבות אחרת בגמלא).

הורדוס, במסגרת מאמציו לאכלס את אזור הספר של ממלכתו הושיב בגמלא יהודים.

מתיאוריו של יוסף בן מתתיהו אנו למדים, כי העיר נבנתה על ראש גבעה תלולה מאוד, מוקפת בתקופה אחת מנוע אליה שביל, מן הרמה המקיפה אותה. זהו השביל המוליך לגמלא גם כיום.

"כִּי מַמְעַל לַהֲרֹ גְבוּהַ מַתְנַשָּׂא שֶׁם צוּק זָקוֹף וּבִתּוּחַ הוּא מַעְלָה וּבִתּוּן וּמִשְׁתַּרַע בְּמִישׁוֹר לַמַּעְלָה וּמוֹטָה (תלול) לַפְּתִי וּלְאַחֹר הוּא דוּמָה בְּתַבְחִינוֹ לְגֻמְלָּ..."

גמלא הניפה את נס המרד ברומאים בשנת 66 לספירה. בעקבות זאת מיהרו התושבים, בהדרכתו של יוסף בן מתתיהו, מנהיג המרד בגליל, לבלות ולבצר את חומות העיר.

בצדה המזרחי של העיר נבנתה החומה המתחילה במגדל שמירה עגול, שניצב בפסגת הגבעה, ומסתיימת בסמוך לאפיק נחל דליות, כשהיא משתלבת בבתים המזרחיים של העיר. ביניהם גם בית הכנסת המפואר של גמלא.

המלך אגריפס השני, עלה על העיר המורדת ושם עליה מצור, אך לאחר שבעה חודשים נאלץ להרפות ממנה. אך הרומאים לא יתירו. המצביאי אספסיאנוס, שחש ארצה בראש שלושה ליונות חומאים וחילות עזר, שב והטיל מצור על העיר. חודש לאחר מכן, הצליחו הרומאים לפרוץ לראשונה

את החומה ולחדור לגמלא, אך המגנים הצליחו להפוך את הפריצה לכישלון מוחץ, והרגו רבים מהפורצים.

"רִבִּים וְעֻצְמוֹם מֻצָּבֵה הָרֹמָאִים מִתּוּ בַּמִּלְחָמָה הָזֹאת..."

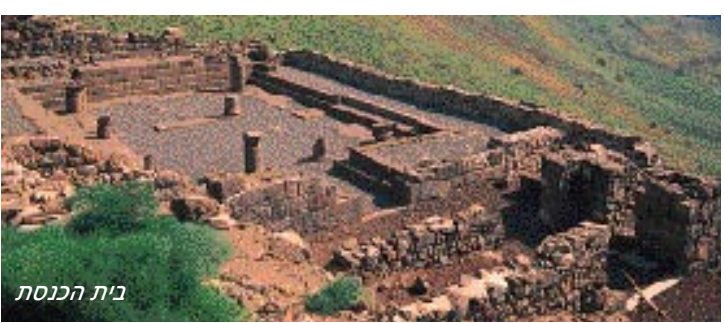
(מלחמת היהודים ד' 6)

רק בניסיון הפריצה השני, ימים מספר לאחר מכן, עלה בידי הרומאים להתגבר על המגנים. לדברי יוסף בן מתתיהו עלה ניצחונם של הרומאים בחייהם של תשעת אלפים יהודים - תושבי העיר ותושבי הכפרים מהסביבה שבאו אליה כדי למצוא בה מחסה.

במשך הדורות שחלפו מאז, נשכח מקומה של גמלא. רק בשנת 1968 הציע יצחק גל, שהשתתף בסקר אתרים ונופים בגולן מטעם רשות שמורות הטבע (לשעבר) והסוכנות היהודית, לקבוע שגמלא נמצאת במקום הזה. קביעתו נתמכה בנתונים שונים שנאספו בשטח. בעקבות זאת, התחיל בשנות ה-70 הארכיאולוג שמריה גוטמן בחפירות במקום. ממצאי החפירות לא רק שאישרו סופית את קביעת מיקום העיר, אלא גם חשפו ממצאים מדהימים ביניהם: שרידי החומה מתקופת המרד; בית הכנסת המפואר של העיר; בתי מגורים ועדויות לקבר הקשה שהתחולל בה: מאות אבני בליסטראות, אלפי ראשי חץ ומסמרים ממכונות המצור.

במיוחד מושכים את העין שרידי בית הכנסת של גמלא. זה היה בניין מפואר, שניצב בכניסה לעיר. בית הכנסת הוקם, כנראה, בראשית המאה הראשונה לספירה, במימם בהם בית-המקדש עדיין היה קיים, והוא בין בתי-הכנסת הקדומים ביותר שנתגלו בארץ.

בתוך בית הכנסת נתגלו אבני בליסטראות וראשי חץ רבים, המעידים כי סערת הקרב עם הרומאים עברה אף כאן. באולם בית הכנסת נתגלתה עדות למגורי פליטים בעת המצור. בסמוך לבית-הכנסת נחשף מקוואה-טהרה, ששימש את תושבי העיר.

בקצה המערבי של גמלא, נמצאו מבנים מפוארים במיוחד וכנראה זו הייתה שכונת עשירי העיר. שני המבנים המרשימים ביותר הם בית-בד, שתקרר האבן שלו נתמכת על-ידי שתי קשתות גדולות, ששוחזרו, ובניין ציבורי גדול, אשר תפקידו עדיין אינו ברור. גם בבניין זה נתגלו עדויות למגורי פליטים מתקופת המרד.

- דגם חזיון אור-קולי על העיר גמלא ניתן לראות במוזיאון עתיקות הגולן בקצרין.

דיר-קרוח

מערבה למגרש החנייה, נמצאו שרידי כפר מהתקופה הביזנטית. כיום מרבית בתי הכפר הרוסים, ורק בפניה הצפון-מזרחית שלו שרדו מבנים שלמים. השם "דיר" - משמעותו מנזר בערבית, ציין את נצרותו של הכפר. יש כאן שרידי מנזר, מוקופם בתקופה הביזנטית. כ-1500 שנים לפני זמננו. המבנה המרכזי במנזר הוא כנסייה, מצפון לכנסייה נמצאת חצר המרוצפת בלוחות אבן. בקיר המזרחי של חצר זו, פתח שמעליו כתובת ביוונית: **"האל של גרגוריוס הושע ורחם אמן"**. מבנה הכנסייה הוא שונה ממרבית הכנסיות שנמצאו בארץ, ודומה לאלו שנמצאו באזורי הבדולח של ירדן וסוריה.

דולמנים

דולמנים הם מבנים מגאליתיים (כלומר, בנויים מאבנים גדולות) מלפני כ-4000 שנים. פרוש השם דולמן הוא שולחן אבן (דול=שולחן, מ=אבן), בשפה הברוטית העתיקה). הם בנויים מלוח אבן גדול המונח על שני לוחות אבן זקופים. כ-700 דולמנים נמצאו בסביבות גמלא ובנויים בשיטה זו. מלבדם, נמצאו בגולן אלפי דולמנים, גדולים ומורכבים יותר. המכוסים בגלי אבנים. נראה שהדולמנים שמשו כמבני קבורה לשבטי נוודים אשר שוה בגולן בתקופה זו, היא תקופת הברונזה הבינימית.

הנחיות בטיחות למטיילים בשמורת טבע גמלא

א. מסלולי הטיולים בתחומי השמורה מצטיינים בבתי-גידול מגוונים של בעל-חיים וצמחיה, אתרי נוף, עתיקות ותופעות גאולוגיות מעניינות.

ב. בל-משיכםם של נופי פרא אלה, משיכי לעתים מן המטיילים את **כללי ההזהרות היסודיים, שנועדו לשמור על בטחונם**.

ג. להנאתכם ולהטחתת שלכםם, חובה להקפיד על כללי ההתנהגות הבאים:

- הקפד לקרוא ולקיים את הנחיות השילוט המוצב בשטח.
- השילוט והתנועה ברבב מותרת בשבילים המסומנים בלבד! לבלי מסומן - הדנה:
- א. שביל המסומן ע"י ועדת שבילי ישראל המופיע בשטח ובמפה.
- ב. שביל המסומן ע"י הרשות בשילוט וחצים.
- אין להתקרב ולדרדל במצוקים, גלישה וטיפוס צוקים אסורה!
- אסור בכל מקרה לדרדר ולהשליך אבנים, או חפצים אחרים לתוך הקניון! הדבר עלול לפגוע קשות בקינון העופות הדורסים ולפגוע במטיילים.
- אין לטפס על קירות מבנים עתיקים ואין להיכנס לחללי מבנים שאינם מורשים לכניסה!

- יש להקפיד על לבוש מתאים: נעלי-הליכה וכיסוי ראש!
- אין להתבסס על מקומות מים טבעיים לשתייה. על המטיילים לשאת אתם לטרט מים לאדם!
- בחורף ובעונות המעבר (סתיו, אביב) צפויה סכנת שטפונות וסכנת החללקה בבוצ. במזג אוויר מעונן אין להיכנס לאפיקי נחלים, או לחצותם. יש לעקוב מראש אחר תחזיות מזג-האוויר!
- בימים חמים יש להתאים את המסלול לשעות הקריאות, או לבטל את הטויל!
- יש להישמר מהכשת נחשים ועקיצת עקרבים!
- הימנע מרעש מיותר המפריע לבעלי-החיים ומרחיק אותם ממך! אסור לצעוק, לשרוק, או להשמיע מוסיקה בתוך השמורה! הדבר עלול לזרום לפגיעה קשה בקינון העופות וחדורסים - הרגשים לכל הפרעה.
- אסור להבעיר אש בשטח השמורה! העישון במסלולי הטיול אסור!
- אין להיכנס לשמורה עם בעלי־חיים (ניתן להשאירם בכלובים מרווחים ליד הקופה!)
- אין להכניס אוכל למסלולי השמורה! האכילה בחניון בלבד!
- שמרו על הניקיון וקחו האשפה עמכם! אין לקבור או לשרוף אשפה בשטח!
- במידה ונתקלתם במפגע בטיחותי, אנא העבירו את המידע במדויק, למען נוכל לטפל בבעיה לטלפון: 02-5005444
- הישמע להוראות הפקחים!
- כל איורו בטיחותי בשמורה ייחקר, ובמידה ותוכח רשלנות הגורם המטייל, תוגש תביעה כנגד הגורם האחראי.

לתשומת לבכם:</

